

SLOVENIJA.

List 11.

V torek 6. Svečana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Austrija in Slavjani.

(Iz Slav. C. Bl.)

Oblaki, ki se na političkemu obnebu zdaj tu zdaj tam dvigujejo, gotovo težko zadevajo serce taistih Slavjanov, kateri so se bili po vkrotanju Dunajskiga punta in po razglasu ministerskih namenov od 27. list. pr. l. zastran narodnosti in svobode lepimu upu vdali. In kje je Slavjan od kteriga bi se to reči ne moglo? Saj je vsak sprevidil, de bi se cesarstvo brez pomoči Slavjanov in iz njih izviraajočih vojakov razderlo bilo. Po pravici smo tedej pričakovali, de se je vladarstvo iz austrijskih homatij, sosebno pak iz dogodeb meseca Oktobra prepričalo: de težise (Schwerpunkt) austrijskiga cesarstva v Slavjanih počiva, in de bo tudi svoji politiki tisto pot odkazalo, ktero Slavjani kot državna podstava zaslužijo. Ali smo se v ti reči ogoljufali?

Kar mi želimo, na dve strani meri, namreč na znotrajne in zvonajne razmere cesarstva. Kar perve vtiče, se poganjamo za prijateljsko zvezo in enakopravnost vseh narodov v edini Austriji; zastran zvonajnih razmer pa za neodvisnost Austrije od vsake druge države, in sosebno proti takimu postavljenju k Nemčiji, po kterim bi tudi slavjanske dežele tako imenovanih „deutsche Erbländer“ bile kos prihodniga nemškiga kraljestva. Težko se motim, ako slavjansko politiko glede na to sosedno državo (Nemcov) z naslednjimi besedami izrečem: *Austrija sklepaj kot samostalna država z Nemci vse pogodbe, ktere prav razumljeni prid in korist obeh v kupčijskih in zvonajnih zadevah svetva, in po kterih bi se ne samo blagorilost in sreča obeh deršav v njunim obsegu povišala, temuč tudi zvonaj deršavnih mej lešeči studenc taiste odpreti in ohraniti zamogli.* In ako bi se obe državi v politiki zedinile, bi zastran mnogih reči ki se na pravico narodov opirajo, toliko moč zadobile, de bi pravico in svobodo v Evropi sploh podpirati vtegnile. To de Austrija je nasproti Nemčiji v obojnem obziru srečnejši in ne potrebuje toliko nemškiga prijateljstva kot nasproti. Nemci nemajo družiga naravniga zaveznika zvonaj Austrije, zakaj Francija ima čisto drugo politiko, nji je potrebna zaveza z Španijo in Italijo, de bi čez sredozemeljsko morje gospodariti in afrikanske posestva si ovarvati in jih razširiti zamogla. Belgija je tako rekoč podružna država Francije, in Holandija zamore Nemcam malo pomagati; zakaj proti večerni strani so že druge države gospodarstvo morja prevzele in Nemcam nič več ne kaže. Nemcam tedej zastran teržtva in zvonajne politike druga pot ne ostane, kot proti jutru (izhodu); ali tje se zamore le skozi Austrijo priti.

Velika pomemba Austrije zastran izhodnih deželá pa ne izhaja samo iz njene zemljopisne lege, ampak tudi iz zlasti iz njeniga slavjanskiga obljudenja. Evropejski iztok je in ostane slavjanski; že tam Rosije beseda veliko velja, Rosija spoznavši veliko nalogo Slavjanov sega po vsih deželah, ki so po legi ali po ljudstvu ž njo sklenjene. Ako bi njeno vladarstvo za svobodo in človeštvo bilo, bi bila ona posrednica med Evropo in Azijo glede na omiko in otes in bi političsko in versko prerobenje Azije lo-

žeje dopernesla, kot se je to Angležam kdaj vdati zamoglo. To misel od vseslavjanskiga kraljestva v izhodu Nemci strašno poprijemajo in kot narveči pregreho popisujejo, in vendar ni manj naravna, kakor je misel od edine Nemčije, za ktero se z takim nadušenjem potegujejo; kar si je v rodu, povsod skupej sili, ravno taka je pri Slavjanih in kdo sme nam za zlo vzeti, ako z veseljem oči proti jutru obračamo, kjer naši bratje prebivajo? Ne redko nam je kaj potreben potolažljivi ta pogled, de si nekoliko pozabimo grajanje, z kterim nas mnogi naših nemških bratov nakladajo. Tode to naj jih vendar ne straši, zedinjenje Slavjanov še ni potreba; oni zamorejo še po drugi poti svoj namen doseči. Slavjani so preveč razprostanjeni, nemajo za tega voljo še skupne zgodovine, so tedej političsko in zgodopisno razdeljeni. To sicer ni nepremakljiva zapreka njihovim zedinjenju, vendar nekaki razloček med njimi stori, po kterim so le austrijski Slavjani v tesnejši zvezi, in v staroslavni mogočni državi, ktera se iz bližnje Turčije naravno pomnožiti in razširiti vtegne.

Če tedej austrijsko vladarstvo zadevam svoje države zadostiti, in razširjenju Austrije in njene moči proti jutrovi strani pot pripraviti hoče; ne more politika njena biti nemška, ampak mora austrijska postati. Ko taka mora po pravilu svobode vse narodnosti enako pošтовati, slavjanski narod pa vendar za vodilo celiga obnašanja proti zvonajnim imeti; ta pot pelja do moči in velikosti, una pa k raspadu cesarstva. Zdelo bi se sicer de bi po ti poti z Rosijo, ktera Slavjanstvo predstavlja in zbirati skuša, se spreti morala; ali če se globokeje pregleda, se to neverjetno pokaže.

Rosija se mora le varno in skerbno in sicer bolj z pogodbami, kot z predobljenjem proti zahodu naprej pomikvati; zakaj v svojim krilu dva nevarna sovražnika nosi: nezadovoljnost vseh omikanih, kar ojstrost neomejeniga vladarstva zadene, in po samostalnosti hrepeneči, hrabri narod Polakov. Vojska z veliko državo, kot je Austrija, bi se težko v korist Rosije izšla, ker bi una dva nasprotnika vedno sovražnikova zaveznika bila.

Ako željno pogleduje na Bulgarsko, Serbijo, Bosno itd., se bolj zanaša na slabost Turčije in na narodno in versko sočutje podonavskih Slavjanov, kot na lastno moč, jih pod se spraviti. Austrija nasproti kot ustavna in zvezna država z slavjanskim vodilam v zvonajni politiki, bi slavjansko gibanje bolj proti zahodu nagnila, in ruske sočutju na južni Donavi bi se prepahnile. Rosija pozna svoje sovražnike domače, in jih skuša z svojo politiko vganjati, zagovarjaje na eni strani neomejeno vladanje, na drugi pa dozdažno razpoloženje evropejskih držav (status quo). To de tek zgodovine človeškiga rodu se vstaviti ne da, podere silovito vse nasprotno, in povsod bo pred ali poznej svoboda in pravica oveljala. Pametna politika tedej veleva, ž njo se zediniti in njenimu terjanju vsigdar toliko zadostiti, kolikor to stopnja izobraženja pripusti. Tudi v Rosii bo sedajnimu vladarstvu ura odbila, in Austrija zamore napredovanje v Rosii podpirati. Z tem se z Slavjani ne samo v Turčiji, temuč tudi ruskim sprijazni, ki tudi po dobrotah svobodniga vladanja hre-

pene. Ako pa enkrat med našim in ruskim vladarstvom zaderžik političkiga razločka na to ali uno vižo neha; ni več vzroka, zakaj bi se glede prihodne vravnave podonavskih deželá, polske in zastran Azije ne zedinile, ker to obeh korist enako zadeva. Pristopi še Nemško kraljestvo kot zaveznik Austrije, oživi zopet stara zveza v jutrovi strani Evrope, to de ne več svobodi sovražna, ampak njena podpora. Kot je evropejski zahod razsvetljenje v Ameriko zanesel, tako ima izhod naravno nalogo, luč v Azii prižgati, in Slavjani so po zemljopisni legi k tem poklicani.

Je li austrijsko ministerstvo kdaj to politiko imelo? Ni! Austrijska politika je bila dozda vsigdar izločno nemška in je ostala nemška. Zamoremo mi Slavjani si mar kaj družiga misliti, ako ministerstvo še le od nemške zveze govori in dedinske dežele za nje kose derži? Mi ne prašamo po ti časti in ako bi se nam zdelo zvonajnih zaveznikov iskati, bi nam ne bilo treba se na Nemško obračati. Ne v frankfurtskim zboru, ne v austrijskim ministerstvu ga ni praviga, iskreniga Slavjana, in vendar ima tam naša osoda odločena biti! In to ob času, ko si narodi sami postave dajajo! — Kakšno veliko srečo de so nam Nemci namenili, je g. Jordan (poslanec iz Berolina) odkrito povedal, ker je pokazaje na Prusio, ki cela na slavjanski zemlji stoji, rekel, tudi Austrija mora nemška postati in zato centralizirana biti.

Slišite, Slavjani, in bodite hladni, ako je moč! Iz kervi, ktero so sinovi vaši za rešenje Austrije prelili, ima ne vaša svoboda in narodna samostalnost, temuč vaša sužnost izrasti, zakaj Austrija, kjer ste po bratovsko v družbi z drugimi narodi živeti mislili, ima z vami vred nemška biti, vi boste hlapeci naroda, kteri vas divjake imenuje, in ki si poklic pripisuje, vas z podverženjem pod svoje postave omikati in razsvetiti. Tje nas pelje nemška politika.

Tode ne obupajmo, za nas govori sveta pravica, mi pa imamo tudi moč, ji veljavo zadobiti, ako Bog da in sreča junaska. Zatorej Slavjani bodite si v resnici in v djanju eden drugimu bratje! J. Dragoni Krenovsky.

Deržavni zbor.

V seji 29. Prosinca je zbor 4. razdelik podstavnih pravic skupej tako le prijel:

„Kazen se le po sodbinimu sklepu nakloniti zamore in le po postavi ob času kazniviga djanja že obstoječi.“

„Smertna kazen je odpravljena.“

„Kazni očitniga dela, očitniga izpostavljenja, telesniga tepenja, vžiganja znamenj, smerti deržavlanske, in odvzetja premoženja se naložiti ne smejo.“

V seji 30. Prosinca so bili naslednji razdelki dalej prijeti:

„§. 5. Hišna pravica je nerazzaljiva. Preiskanje stanovaljša in pisem, ali odvzetje poslednjih je le po sodnim ukazom ali po zapovedi občinskiga glavarstva v primerlejih in načinih od postave odločenih pripušeno.“

„Nerazzaljivost hišne pravice ni zaderžek, pri sanim djanju zalezeniga, ali od sodništva zasledovaniga zapreti.“

§. 5. Skrivnost pisem se ne sme kratiti in odvzetje pisem se sme le po sodniškim ukazom in po vodbah postave zgoditi.“

„Postava zaznamva uradnike, kateri so za razžalenje skrivnosti pošti izročeni pisem odgovorni.“

„§. 7. Pravica prošnje in nabere podpisov na prošnje je neomejena.“ —

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Ljubljana. Pred kakimi 5, 6 tedni je dobilo neko sodništvo na slovenski zemlji od kmetice po slovensko pisano prošnjo. Nekoliko dni poprej mu je dospelo bilo od c. kr. apelacije v Celjovcu povelje, de se imajo tistim, ki bode želeli, nemške rešila (Erledigungen) tudi brez plače poslovenjene podati. Po tem povelju je bila rečena slovenska vloga po nemško rešena, nemško rešilo pa na posebnim listu poslovenjeno; zakaj gospodje so vendar previdili, de prosivka tudi slovensko rešilo želi, ker je bila prošnja po slovensko spisana. Ali čudna muha jim zdaj v glavo pribrenči.

„V povelji apelacije“ — modrujejo — „je le zapovedano, de se imajo nemške rešila vlog po razodeti želji tudi v slovenskim prestavku podati, od tega pa ni nič omenjeno, de bi se morale tudi slovenske vloge prejemati. Prašajmo tedaj apelacijo, če se smejo za naprej tudi v slovenšini pisane vloge prejemati.“ Tako je bilo tudi zares sklenjeno. Kaj mislite, kaj pa odgovori apelacija? Apelacija odgovori, de kratko povem: „Sodniški red (Gerichtsordnung) še ni overžen. Po tem pa je uradni jezik nemški. Slovenske vloge se tedaj, (gledé tudi na ministerski vkaaz od 19. šusca 1848) ne smejo prejemati.“ — Ministerski ukaz od 19. šusca 1848 nam ni znan. De je pa po sodniškim redu na Slovenskim nemški jezik uradni jezik, kaj takiga zamore le nevednost ali pa hudobija terditi. Kakor je bilo že v I. listu letasnje Slovenije rečeno, rečem tudi jez. Puhli modrijani, ki tako sodite, preberite §. 13. sodniškiga reda, de je ondi vkaazano sodniške opravila v deželni jeziku opravljati! Je mar v Ljubljani deželni jezik nemški? Ne more mi v glavo, de bi tega slavna apelacija ne vedila. Ker so pri apelaciji sami Nemci ali vsaj pomemčeni Slovenci, se vendar temu ni čuditi. — Ali molčati ne smemo, dragi rojaki! k taki svojevolsnosti nikakor molčati ne smemo. Opominimo tedaj neutegama naše domoljubne poslance, de bi to neustavno ravnanje č. kr. Celjovske apelacije ministru pravice berž berž razodeli in ga prosili, takim počenjanju s s krepkim vkaazom v okom priti. — Pri ti priložnosti mislim, de bi se tudi to imelo omeniti: Ljubljansko c. kr. mestno in deželno sodništvo je sklenilo, prestavke nemških rešil v slovenšino na posebnih listih bres podpisa dajati. Ali je to enakopravnost?!

Po ministerskim vkaazu so že tudi vsi kantonski sodniki na Kranjskim zastran vpeljanja slovenšine v urade svoje izustke (Aeusserungen) imenovanimu sodništvu poslali. Množina naših kant. sodnikov je nemškutarska. Kaj drugiga je bilo tedaj pričakovati, kakor to, kar smo tudi zvedili? Množina izmed njih je rekla, de pred 10 ali clo 20 leti na uradovanje po slovensko ne gre ne misliti. Take gospode, ki jim scer diši — kakor je nekdo rekel — slovenska pšenica, smerdi pa slovenska slovica, — take gospode zastran mnogočnosti uradovanja v slovenskim jeziku prašati, je ravno tako kot prašati ožurnika (Wucherer), kdaj de bo moč žito dober kup dobiti. Ne tajimo, de še nimamo vsih v uradih potrebnih izrazov; ali kmalo jih bomo iz domače korenine izpeljali. Toliko ptujih gotovo ne bomo na pomoč vzeli, kot so jih Nemci. Kjer bomo pa mi prisiljeni, ptujo be-

sedo obderžati gotovo tudi Nemci svoje nimajo. Tode 10 ali clo 20 let za vvedenje deželni jezika v urade in posebno in nar prej v sodništva mende ni treba. —

Zlo nas je razveselil razglas ministerstva pravice v poslednjim listu Slovenije zastran prestavljanja postavnih knjig itd. Komaj komaj čakamo, de bi beseda tako naglo meso postala, kot je v tem razglasu obljubljeno. Veliko, sicer voljnih uradnikov se je namreč pri nas dosihmal zastran neuradovanja v slovenskim jeziku s tem izgovarjalo, de še nimamo dovolj umetalnih izrazov (Kunstausrücke), in de bi znale pozneje iz takiga ravnanja pravde izvirati, ko bi take izraze vsak po svoji butici koval. Ako se to dobro in nepristransko (unpartheiisch) prevdari, se mora reči, de bi se vtegnilo v škodo marsikteriga reveža res tako zgoditi. Torej še enkrat — rečem — nas je imenovani rasglas veliko veliko radostjo navdal. Potlej ne bojo taki izgovori nič veljali. Timéasi pa prosimo domoljubne slovenske poslance, pri miniserstvu opraviti, de bi se na slovenskim vsaj povabila ali pečati iz vsih naših uradov ljudem v domačem jeziku pošiljale. Včasim mora revni kmet po 2, 3 uri deleč iti, de mu kdo nemško povabilce prebere in samo to pove, kedaj de ima v to ali uno pisarnico priti. Ko bi bilo povabilo po slovensko pisano, bi gotovo toliko nepotrebniga truda ne imel, zakaj v vsaki vaski vasi je mende vendar en človek, ki zna po slovensko brati. Samo bi se mogli taki spisi lično pisati, zakaj marsikteri kmet, ki zna iz bukev tudi s pisavnimi čerkami brati, bi navadnih pisarskih čekarij ne mogel razvozlati. — Kteri uradnik se pa dosihmal še toliko ni naučil, de bi znal v domačem jeziku tudi povabilce spisati, ni vreden, de ga zemlja nosi. Pokazal je, de mu je ljudstva denar, njega blagor pa nič mar.

Sklenem z besedo: z tirjanjem svoje pravice nihče nikomur krivice ne stori. Pravaljub.

Sliši se iz Loške okolice, de je tamošnji g. komisar Verceer po kmetih zlasti v Seveah podpise pobirati pustil na nekako prošnjo, de bi se nemški jezik iz kanclii ne prepahnil, in de je bilo že več nevednih kmetov osleparjenih, ki bi se ne bili kaj od podpisanja vmičkvali, ko bi jim nekteri iskreni rodoljubi še k sreči popred oči odperli ne bili, kakor so kaj tako neumniga storili. Se ve, de to bi padajoči nemšini ne bilo nič pomagalo, vendar je že žalostna reč, de se pri nas kaj taciga le skušati sme! —

* Iz Komena nam nekdo pošlje poslovenjeni oglas goriškiga c. kr. mestniga in deželni sodništva, od kteriga je že večkrat v Slovenji govornjeno bilo, dokazati nam, de se tudi tam enakopravnost narodov spoštovati začinja.

V dokaz, v kako žalostne zmešnjave bomo Slovenci koj zamotani, ako ministerstvo in naši poslanci na zboru ne poskerbe, de se bodo vse postave in vsi vkaazi deželnih poglavarstev od ene in taiste komisije v enim ednim narečju na znanje dajali, podamo našim bravcam nektre razdelke tega v Terstu natisneniga in nar beržeje tudi tam poslovenjeniga oklica:

Oklic ces. kralj. glavne in deželne sodbe v Gorici zavolj ponovljenja zemljiških zastav.

De se pretežbe odvernejo, katere so s časama iz posebne lastnosti Oskerbništva grajšinskih zemljiških knjig v Gorici vstale, ker ona tudi zemljiške knjige kmetije obseže, de se zlasti veljava in obstanje nekterih starejih zapisov vsiga dvoma reši, po tem redno in verno ravnanje per zlaganju izpiskov iz zemljiških knjig doseže, bo po glasu Narvišiga sklepa 23. Velkiga serpana t. l., oznaneniga z ukazom v. c. k. ministerstva pravice 31. Ravno tega meseca štev. 2651, zapovedano, kar sledi:

1. Vse pravice iz zastav, drugozalog in služnosti, naj zadenejo zemlje, hiše ali grajšinske perhodke, katere so bile zadobljene po prošnjah, pred 1. Prosencom 1825 naprej položenih, se morajo, kolkerkoli še v veljavi ostanejo, do konca Grudna 1849 v namen njih ponovljenja oglasiti, naj se te zemlje ino grajšinski perhodki notri med mejami sedanjiga Goriškiga okrožja znajdejo, ali pa k soseskam slišijo, katere so v tej priči že s Krajskimi kantoni ali z Istrijskim okrožjam združene.

2. V ta cilj in konc imajo zadeti deležniki pred iztokom zgorniga dne svoje prošnje glavni in deželni sodbi v Gorici predložiti. Te prošnje morajo biti obložene z zapisanimi pismi, in vravnane zoper sedanje posestnike zavezanih zemljiš. Pravico, katere zapis ali napoved bi bila za ponoviti, koker tudi zavezane zemljiša se imajo tenko razložiti. — Kar zemljiša zadene, ki niso ležijoče v Goriškim okrožju, namreč vse tajiste, katere ležijo v soseskah Hrušica, Pasjak, Pregarje, Slivje, Rezderta, Hrušuje, Velki- in Mali-Ubelsku, Sv. Vit, Goca in Ostrošnaberdu, one so od teh mal iz Goriških zemljiških knjig odpadle. Oskerbniža zemljiških knjig prvih štir sosesk je bila izročena c. k. kantonski sodbi Noviga Grada v Istriji, in prvo sledečih štir nekdanji gosposki v Štorijah; zemljiške knjige Sv. Vita in Goece je prevzela poprejšna gosposka v Vipavi, zadnič je ravnanje zemljiških knjig za Ostrošnaberdu lih kar c. k. glavni in deželni sodbi v Ljubljani odločeno bilo; tedaj se morajo ponovljenja prošnje per imenovanih gosposkah in vradah oddati.

3. Zavolj takih zastav, ki so se na zemljiša poleg desniga brega Izonca (!), preden bi laške zastavne vradnje tamkej postavljene bile, t. j. pred 1. Maliga travna 1808, perdobile, se mora v ponovljenih prošnjah dokazati, de so one po glasu povelja nekdanjiga laškiga vladarstva iz Milana 25. Kozaperska 1808, in poznejiga iz Raaba 25. Rožniga cveta 1809, dalej pa Narvišimu sklepu 27. Velkiga serpana 1819 (dvorni ukaz 6. Kimovca 1819 št. 1602 pravnih postav zložbe) v njih gotovosti ohranjene bile.

4. Glavna in deželna sodba bo naprej položene prošnje pregledala in preiskala, ali pogervano ponovljenje v pričujočim stanu zemljiških knjig gotovi vzrok ima, alj ne. V prvim pergodku bo ponovljenje dovolila, v zadnim ga bo pa odrekla, ino Oskerbništvu zemljiških knjig naročila, de daniga dopisa v instrumentalnih knjigah na robu zadetiga pisma opomni. Ne samo dovoljenje ampak tudi odrečenje ponovljenja se ima deléžnikom na znanje dati. Le takrat se zna oznanilo tega nasprotniku deležnika opustiti, kader zadene ponovljenje ene verste zemljiških knjig, zastran katere clo nobeniga dvoma ni, in če iz pisem jasno razsvitluje, de se je posestniku zavezaniča posestva že ob času dovoljeniga zapisa ali napovedi to dovoljenje, kakor po postavi tiče, bilo na znanje dalo. i. t. d.

Komen na 17. Prosenca 1849. (Zakasnjeno.) Danas je bil nek človek v ti sosedski z enim volam, kateriga je v Trebčah blizo Tersta kmetu vkradel, vlovlen, in komisii izročén. On je svojo pregreho spoznal ino pripovedaval: jez sim bil čez eno leto zavoljo tatvine v ječi u Kopru zapert, ino zadni dan pretečeniga leta sim iz taiste ispušen bil: ko sim vun prišel, mislim na kakšno stran se bom obrnil, de bom se mogel preživeti ker delo mi ne diši, tako si mislim tatvine se u novič poprijeti ino u resnici pretečeni teden sim eniga osla, ino danas pa letiga vola ukradel, tako sim prav vesel, de znova u ječo pridem, ker mi tudi za naprej živeža ino obleke manjkalo nebo, ino jez bom z vsim potrebnim v ječi preskerblen, ino sim, ino bom boljši živel, kakor moj brat na svoji kmetii; kadar pa spet is ječe pridem, se bom unovič tatvine poprijel, de u ječo nazaj pridem. Jez mislim,

de ta tat, ako bi ga leskovca večkrat u ječ ogrela, bi gotovo tako ne želel u ječo se unovič verniti; pa škoda velika je, de je za hudo delnike leskouca odpadla. To naj bi naši postavodajavci tudi enomalo premislili, ako posestnike varvati hočejo. A. B.

Oglas iz šolske skupšine v Ptuj. Vse gospode šolske oglednike, katehete in učitele živo prosimo, naj nam zastran šolskih knjig svoje misli razodenejo, ali menijo šolske knjige v Terstu na svitlo dane u šole upeljati, ali na druge čakati? ker nam je sadaj naj za to skerbeti, da bodo jednake šolske knjige po celi Sloveniji. Vsaka šolska skupšina naj pred svoje misli kak naj hitrej po „Sloveniji“ razglasi. Zraven tega pa moramo te knjige živo priporočiti in želeti, da bi jih po celi Sloveniji v učivnicah imeli! Bog daj!

Dalmacia.

Mesta dalmatinske pošiljajo zdaj močno pisma vdanosti na svitligo bana. Imenitno je to, de kolikor večji je kako mesto, toliko manj se opomne na slavjansko narodnost, kolikor manjši je soseska in občina, toliko več v nji duh narodni veje. — V Reki se je ustanovilo Slavjansko društvo, čigar predsednik je banški komisar g. Bunjevac.

Serbska vojvodina.

Uradne novine Věstnik pišejo iz Karlovev 16. Pros. Ker je Nj. V. naš najmilostivši cesar z visokim razglasam svojim od 15. Grudna 1848 slavno izreči blagovolil, de bo serbskimu narodu, berž kakor se mir verne, znotrajno narodno opravištvu na podlagi enakosti avstrijskih narodov osnoval in vterdil: je Glavni Odbor naroda Vojvodine Serbske kot sedajno začasno naše oskerbništvo, z obzirami na uno obljubo mil. ces., in deržaje se blagonosniga na deržavnim zboru priznaniga pravila, de vsaktera moč iz ljudstva izbaja, sklenil v današni svoji seji in predložil Nj. S. patrijarhu kot začasnemu opravičniku narodna skupšina, poklicala zastran osnove narodniga opravištva, tega zdaj za nas narimenitnišiga predmeta in ediniga blaga, za ktero se narod serbski bije in kri preliva, po tem pa se bodo sklepi naroda Nj. V. cesarju za visoko poterjenje predložili. —

Dne 18. Prosenca. Danas je poslal glavni narodni odbor dopis vdanosti Nji V. cesarju in kralju Francišku Jožefu I.

Česka dežela.

V českich časopisih se berejo dopisi iz Zagreba, po kterih je Jelačić ban v Pešti zbolel, tako, de clo poslaništvo is Zagreba, ktero ga je mislilo pozdraviti in poprositi, de bi se koj domu vernil, in tam, zlasti pak v Dalmaciji domače reči vravnal, pred njega pušeno ni bilo. Bog ohrani to celimu Slavjanstvu tako drago življenje!

Nj. V. cesar Francišek Jožef I. je 29. Prosenca ob 8 zarano Prago obiskal. Slovanska Lipa je bila sklenila, poslati k cesarju deputacijo, se mu pokloniti; ker je pa Nj. V. že 30. zajutro zopet Prago zapustil, se to zgoditi ni moglo.

Na Pražkim vseučilišu uči Dr. Fryč v českim jeziku sodno ravnavo; pravniki so bili zatorej česko deželno poglavarstvo poprašali, ali ima učenje Dr. Fryča enako veljavo, kot prednašanje nemških profesorjev; deželno poglavarstvo je na to prošnjo priterdilo, de razlaganje v českim jeziku popolnoma v in vseh zadevah enako nemškemu velja.

V seji odbora Pražke Lipe Slovanske od 30. Prosenca je storil in z dokazi podpiral g. Lambel predlog, de bi se dnarji, ki so bili za Jugoslavjane nabrani in se odpravljani niso, ne porabili več za vojskne potrebe, temuč de bi se obrnili v podporo Jugoslavjanov, kteri v Pragi študirajo. Sklenjeno

je bilo, ta predlog posebnimu odseku izročiti in prepričati se, ako bi darivec z to ravnavo zadovoljni bili.

Deželno poglavarstvo je napravilo sebi v pomoč za vse reči, ki se vtičejo učilišnih reči na Českim, stanovitno šolsko svetovavstvo, ki bo za zdaj iz dveh oddelkov obstalo, eden za latinske, drugi za realne, mestne, glavne in trivialne šole, — v tistih rečeh pa, ki zadevajo podučevanje sploh, se bosta oba oddelka shajala in skupej posvetovala.

Za vravnavo gimnazialne sekcije je postavljen vodja Dr. Beer; udje so opat Častka, Šafarik, profesorji Klicpera, Jungmann, Dubsky in Dr. Zeithamer.

Galicija in Vladimiria.

Lvov 24. Prosenca. Po ukazu visokiga ministerstva znotrajnih oprav so okrogali galiski: Vadoviški, Sadecki, Bohenski, Jasselski, Tarnovski in Rjašovski pridani e. kr. gubernialni komisii v Krakovi na te način, de bo ta komisija prihodni vse politiške zadeve, ki k e. kr. deželni vladi slišijo, opravljala, razun nekterih ti vladi še pušenih reči, in sicer pod nadgledništvam galiskiga deželniga poglavarja. Kar se z tem na znanje da, de se razširjena moč e. kr. gubernialne komisije Krakovske z dnem 1. Svečana 1849 prične. (Gaz. Lv.)

Mi v tem ministerialnim vkazu, prida Zorja Galicka, vidimo prvo stopnjo k razdelitvi Galicije na ruski in polski del in spoznamo z hvaležnostjo resnično voljo sedajniga ministerstva, vsem narodam enake pravice podati; vendar pa opomniti moramo, de bi nas močno serce bolelo, ako bi se ruski deli Jasselskiga, Sandeckiga in Rešovskiga okroga ne odločili in z rusinsko deželo ne združili; nasproti bi pa tudi želeli, de bi se kos Mazurski v Sanoškim okrogu k Krakovi pridjala — tako bi bilo Mazuram in nam bolj vstreženo.

V Krakovi je kolera divjati jela.

V celim času, kar je obseda razglašena, „rada ruska svatojirska“ svoje seje, ki so ji z nekimi pogoji dovoljene bile, kot poprej imela in sicer dvakrat na teden očitno in včasih tudi skrivno. To je politiško-verska družba. —

Ogerska dežela.

Devetnajsti armadni razglas da na znanje, de je fzm. Nugent iz Kaniše 25. Pros. se vzdignil in 29. svoj glavni stan v Fünfkirchen (Pečuj) preložil, ktero mesto so bili puntarji (4000 moš z 10 štuki) 26. t. m. zapustili in se nar beržeje proti Oseku podali do terdnjave; ali težko jo bodo izpeljali, ker je Oseška terdnjava od brigade obrista Van der Null obdana, in ker jo bo tudi fzm. Nugent za njimi vdaril.

Prihod e. k. armade v Baranyisko in Tolnavsko županijo je vse kar je vladi protivniga bilo, popolnoma razdjal. Kakor že 18. razglas pove, se je bila konjiška brigada Ottinger z 3 bataljoni pešcov in 2 batariama pri Čegledu postavila. Ker se je slišalo, de se mislijo puntarji na-njo zagnati, je knez Vinđigrec pomoč poslal; ali puntarji so se zbal, in naglo nazaj čez reko Tiso vmaknili, nasledovani od Gramontove brigade.

Fml. Šlik je Cipso in Zemplinsko županijo od puntarjev očistil in se proti Tokaju podal, kamor so se bili priverženci Kosutovi zbrali. — Prednja straža Šlikova pod m. Piatoli je 10. Pros. pri šanto na sovražnika zadela in ga je nazaj v Tokaj pahnila. 21. se je pokazalo pri ogledovanju, de se je sovražnik terdno pri Tokaju, Tarčalu in Keresturu vstopil. 22. se je fml. Šlik iz vseh strani tega postavljenja lotil. M. Herčmanovski je vodil hrabri bataljon (Štefan) in en eskadron Kaiserševolege in 4 štuke proti Keresturu, fml. Šlik sam pak je z glavnim odsekam nad Tarčal šel. Brigada Fiedler je bila prvi, brigada Pergen

drugi boj. Gosta megla je pokrivala celi kraj. Sovražnik je hudo strelal, tu je pustil komandant z 3 bataljonom Nadvojvoda Vilhelm, na levi ležeči strani grič z napadam vzeti, med tem so pa konjiki sovražne pešce na prej podili. Naše rakete so dobro delale. Pri drugim napadu je vzel imenovani tretji bataljon grič, ali sovražnik se je nargerši zvižaje poslužil, namreč je obljubil, se podvreči in med tem pa z zadobljeno novo pomočjo zopet boj začel.

Tretjikrat se je mogel omenjeni grič z napadam vzeti in sicer od oklepnikov pod m. Gorizutti. Z čudno silo so prederli hrabri konjiki dva sovražna odseka pešcov; z tem je bila bitva odločena. Med tem je bil m. Herčmanovski vas Kerestur vzel, je bil od 5 do 6 krat močnejši trume prijet; se je pa vendar obdržal, če prav so se tudi pri njemu sovražniki gerde zvižaje poslužili. Tu so naši vojaki krivorotnimu bataljonu Princ pruski, ki se je z polsko legijo in z vojaki Don Miguel, bandero izderli. Sovražnik se je na to vstopil pri Tokaju in Keresturu; veliko sovražnikov je pobitih, sosebno od polske legije. Med cesarskimi je sosebno žalostna zguba hrabriga ritmeistra barona Böhma.

Komandant drugiga odseka e. k. armade fml. Vrbna v svojim razglasu, danim v Budapešti 26. Pros. napove, de kakor hitro bi se ljudstvo v Budapešti le nekoliko ganilo, in kaj sovražniga zoper vojake ali postavne oblasti začelo, bi se mesta berž bombardirale in bi drugi ojstri nasledki vojaške postave nastopili. —

Kakor se sliši, se je Jelačić zopet na čelo svoje armade postavil.

Po dvajsetim razglasu so bili puntarji, ki so pod Bemam iz Erdelja v Bukovino priti hotli, pa od onod od Urbana nazaj pahnjeni bili, z nekoliko Sikulci pomnoženi 21. Pros. pred zoram pred mesto Hermanstadt priderli, kjer so pa od gen. Puhnerja po hudim boju od 7 ur povsod pregnani in do Stolcenberga nasledovani bili. Cesarski so 5 štukov in veliko drugih priprav dobili.

22. Pros. so se združile e. k. trume pod generalam Gedeonam in g. Puhnerjam in po tem so na Stolcenberg planile.

Od več puntarskih, proti Debrečinu nagnanih trum, jo ena 10. Pros. tudi pred terdnjavo Aradsko prišla, in je zastonj va-njo streljala.

V Temešvaru so se zbrali patrijarh Rajčić, general Todorovič in obrist Majerhoffer, de bi od onod z vso močjo proti Debrečinu in Erdelju delati začeli.

Ptuje dežele.

Frankobrod. Nemški zbor je sicer sklenil, de se bo čast in oblast Cesarja Nemcov enimu izmed sedajnih nemških vladarjev izročilo, kar pa pogoje in način tega izročnja zadene, ali bo vladar cesarsko krono dedičam zapustiti mogel, ali ne, ni do nobeniga stanovitniga sklepa priti zamogel. Poglavitno prašanje je zdaj, ali bo mogla Avstrija v tisto nemško kraljestvo stopiti ali ne. Eni, ki bi radi pruskiga kralja z nemško krono venčali, terdijo, de mora Avstrija iz Nemčije kar odstopiti, drugi pa bi radi celo Avstrijo, ali saj tako imenovane nemške dežele pod Frankobrod spravili. Veliko njih si prizadeva, de bi čast nemškiga glavarja avstrijskimu cesarju dana bila, in za to reč se tudi Slovincam dobro znani časopis „Gratzer Zeitung“ poteguje (pravimo dobro znani, ker je kaluza, v ktero se vsa nesnaga naših sovražnikov iz Ljubljane, Prage itd. steka, ali kamor, de jo z Pravim Slovincam rečem, profinarodni opravljivci in birokracijni slinolizniki svoje godernjanje napeljujejo). Nekteri nemški časopisi se pritožijo čez avstrijsko ministerstvo, ker poslancov avstrijskih iz Frankobroda nazaj ne pokliče, in tako vravnava nemškiga kraljestva moti.

Mnogo se tudi govori, de misli Šmerling načert izdati, kako bi se Nemci na Ogerskim naselili; tega se ne verjemo, vendar bi mislili, de bi pravici bolj primerno bilo, ako bi se zvestim Slavjanam rajši dalo bolj raztegniti se, kot Nemcam, kterih rod se je letas povsod, in zlasti med ogerskimi Švabi Avstrii sovražniga skazal.

Nepolitiški del.

Lipi.

Rasti, draga lipa! rasti,
Ti kraljica vsih dreves,
Kinč prelepi naše vlasti,
Našim dedom sveti les!

Glej! pomladna sapa veje,
Zima bega, mine mraz.
Toplo solnce trato greje,
Nastopuje blaži čas.

Studni sever več ne brije,
Zemlja več ne ledeni;
Jasen zrak nad nami sije,
Vse se drami, vse budi.

Vneto od pomladi nove
Vse hiti v življenje, glej!
Vzigni tudi ti verbove,
Lipa! širi breme vej!

Ah! kaj vidim? ti vzdihuješ!
Zalosten je tvoj obraz!
Britko, draga, kaj tožuješ,
Solzno pogledavaš nas?

Umem tvoje vzdihne, mila!
Kaj pomeni tuga, znam:
De pozabljena si bila,
Očitavaš tiho nam.

Pa odpusti, nismo krivi,
Kriva je osoda lé;
Hlad ne mika ga ljubljivi,
Kogar tro mrazovi njé.

Torej, kar je bilo, zabi,
Naj vetrovi odnesa.
Sladka te prihodnost vabi,
Tužno tje, le tje oko!

Tudi nam, glej! zima mine,
Tudi naš se taja led,
In čez dedov vlastovine
Vzhaja dedov solnce spet.

Vzhaja solnce stare slave,
Prednih pride srečni vek:
Vlastne bodo nam postave,
Bodo vade vlastnih šeg.

Glej! in z njimi se vračuje
Tebi tudi stara čast.
Ze se tvoje ime poštuje,
Ze ti ni več predej-hrast.

Lipa! pa še lepši pride
Ti za lepim zorom dan.
Pusti žalost, naj odide,
In pozabi starih ran.

Častno boš po selih stala,
Mnoga, kakor nekadej,
Narod ves pod se zbiral,
V hladni senci svojih vej.

Vidim trume, vidim roje,
Čista jim, številta ni:
Kako vrejo v krilo tvoje,
Tu in tam, iz mest, vasi.

Od ljudi miglja v okrogu,
Kjer razpenjaš krov peres,
Kakor ptic žgolenje v logu,
Se glasov razlega zmes.

Tu možovi modrovaje
Ob očestvu govore,
Tam plesaje urne raje
Mlajši se v kolo verte.

Gosli se glase domače,
In pišcal domačih pišk,
Vse se giba, radno skače,
Do neba se širi vrisk.

Zdaj potihne hrup — in jasne
Zadonijo pesmice,
Slavne pesmi, miloglasne,
Ginjeno jih sluša vse.

Rajska radost vse navdava,
Slednje bliska se oko,
Družbo gleda mati Slava,
In se veseluje ž njo.

Lipa, lipa, vedri lice!
To ti bode, dalje ni.
Upa taciga sladčice
Utopijo, kar boli.

Širi veje, rasti, rasti,
Verh poženi do nebes,
Neganljiva vihte strasti,
In povodnji skalen jez.

Tla Slovanske domovine
Vse preprezi koren tvoj,
Kakor sivih gor pečine,
Kakor zid Triglava stoj!

Podgorski.

Bogoslovje

malikovavskih Slovenov.

(Poleg Jana Hollyta in Dobrovškiga.)

(Dalje.)

Oglas: duh skalni in lesni; Echo, ki se v gajih in skalovju oglasuje, in ljudem posmehuje.

Oslad: Bog godov in gostij.

Parom, Perun: naj višji in naj prvi Bog; Skythov Papavev, Litvanov Perkunas, Gothov Fairguns, Rimljanov Jupiter, grekov Zeus, gospod in vladar čez vse, Bog pravice, pravd i. t. d. Vso srečo, nesrečo in vse prigodke so njemu pripisali, in ne osodi v katero Sloveni niso verovali. Posvečeni so mu bili logi, dobrave in sploh hrastovje. Darovali so mu vole, kozle in ovce. V boju in v boleznih so mu obljube delali, ker so mislili de se jim bo poleg srečno zvedlo. Malali so ga z strahno veliko možko postavo, z gorečim obrazom z krono na glavi, z dolgimi stoječimi šesami, z obutvo na nogah, in eno nogo na (ušesami) zvonec postavljen, v desni roki je držal zlo razpalen rudec lemež streli podobne, in v levi železno kopje podoben na katerim je zastava visela. Razpaleno železo je bilo za znamenje pravice, na katerim se je z dotaknjenjem nedolžnost skazala. V njegovim logu se je ljudstvo zbralo mu darovati ali soditi, kar so duhovni doper-našali. V njegovo čast je iz hrasta noč in dan luč gorcla in kdor je bil uzrok, de je ta luč vgasnila je bil ob glavo djan.

Pikulik: duh peklenški, je gospodaril čez mrtve, in je otroke strašil.

Pohvist, ali Nepohoda: hudi, gerdi, Bog časa in hudiga vremena; Intemperies.

Pohoda: Boginja lepiga vremena in jasniga neba; Aura.

Polel: Bog zakona, sin Lade; Hymenaeus.

Poludnica: hudi duh, ki je o poldne strašil.

Porenut: je imel štiri obraze, in petiga na persih. Častili so ga ko Boga sadu v maternim telesu. Prestopke v zakonu je on hudo kaznoval.

Porevit: Bog vojske, in je imel pet glav.

Prove ali Prono: Bog pravice, in pravd. Malali so ga v podobi starca, v eni roki železo lemežu enako, v drugi kopje, na katerim je zastava visela; na glavi krono, z dolgimi ušesami, in levo nogo operto na zvonec. V njega svetišče ni smel nobeden stopiti, razun duhovnov in tega ki mu je daroval. Njemu v čast je gorel ogen v hrastu vedno.

Tega Boga so sploh tako praznovali kakor Peruna.

Radogost: Bog gostij, ktere so bile pri Slovenih svete. Malali so ga z levovo glavo na kateri je bila prelepo kovana krona in gosi ali labudu podoben ptič z razlegnjenimi perutami, na persih je držal z desno roko černo glavo bujaka, in v levi je imel sekuro. Ne daleč od njega je bila postla za počiti. Posvečen mu je bil črn konj, na kateriga se drugi ni smel vsesti ko njegov duhovnik. Ta konj je služil h prerokvanju čez prihodne reči. Častili so ga posebno pri veseljih. Nar imenitniši vsih slovesnost, ktere so njemu dopernašali, je ta, ki se jo v spomladi, ko sta noč in dan enake dolgosti, praznovali. Od tega boga se se dan današno marskteri sled dobi. n. p. Radolca, Radolna in več drugih enakoslovnih mest v Slovakii, na Marskim i. t. d.

Rarašek: hudi duh, ki je veter v oblasti imel. Pri Slovaci je se zmiraj pregovor, s katerim se otroci strašijo: „Rarašek ne spi.“

Ruzalke: Boginje vod in potokov; Nymphae, Najades; pri južnih Slovenah so se imenovale Vile. Imele so zelene, razpušene lase.

Seja: Boginja setve.

Semenik: Bog premoženja.

Stribog: Bog vetrov, ki so bili njegovi otroci.

Sudice: ki so čez življenje sodile. Parcae.

Škrat: mali hišni bog; je vse hudo od hiše odvrčal, in če se mu je kaj prigodilo je na vse ušesa zapiskal. Spomin njegov, se je iz vsih malikov pri nas Slovencih nar bolj obderžal.

(Dalje sledi.)

Knjiga splošnih državljanskih postav.

§. 8.

Samo postavodajavec ima oblast, postavo na obče vezaven način razlagati. Tako razlaganje se mora na vse pravne primerleje obracati, ki se še razsoditi imajo, ako postavodajavec ne priloži, de se razlaga njegova ne sme obracati na razsodbo takih pravnih primerlejev, ki zadevajo pred razlaganjem počete djanja in tirjane pravice.

§. 9.

Postave obderže svojo moč, dokler jih postavodajavec ne prenaredi ali izrečno prekliche.

§. 10.

Na navade se le v tistih prigodih obzir imeti sme, kjer se kaka postava na-nje pokliche.

§. 11.

Samo tiste ustanovitve posameznih dežel in deželnih okolic imajo postavno moč, ktere bodo po oznanilu teh postavnih bukev od vladarja izrečno poterjene.

§. 12.

Navkazi v posameznih primerlejih dani, in razsodbe od sodnic v posebnih pravdah sklenjene nimajo nikdar postavne moči in se ne smejo na druge primerleje in na druge osebe razsirjati.

§. 13.

Predpravice in oprostena dodeljene posameznim osebam ali celim družtvam se morajo drugim pravicam enako presojevati, ako čez nje politiški ukazi nič posebniga ne odločijo.

§. 14.

Predpisi v bukvah državljanskih postav zapopadeni obsežajo pravdo oseb, pravdo reči in njima skupno lastne odločbe.

Pervi del.

Od pravde oseb.

Pervo poglavje.

Od pravic, ki zadevajo osebne lastnosti in okoljsine.

§. 15.

Pravice oseb zadevajo nekoliko osebne lastnosti in okoljsine, nekoliko so vstanovljene v rodovinski zavezi.

§. 16.

Vsaki človek ima prirojene že po pameti razumljive pravice in se ima tedaj za osebo držati. Sužnost ali nevoljništvo in raba nju zadevajoče oblasti se v teh deželah ne pripusti.

§. 17.

Kar je prirojenim naravnim pravicam primerno, se ima za obstojno, dokler se ne dokaže postavno omejenje teh pravic.

§. 18.

Vsakteri je zmožen, si po pogojih od postav predpisanih, pravice pridobiti.

§. 19.

Slehernimu, ki meni, de je v svoji pravici žaljen, je prosto, svojo pritožbo pred oblast po postavi odločeno prinesiti. Kdor se pa le to v nemar pustivši samolastne moči posluži, ali kdor meje silobrani prestopi, je za to odgovoren.

(Dalje sledi.)